

מסורת הש"ס

(א) יצמות קה, (ב) שט פט: קה, (ג) לעיל עט: (ד) (דף קי:).

מוסף רש"י

הממאנת כו' נתן לה גט. ואפילו הו' קטנה הי' היא כשאר גרושות ואסורות קרוביו (יבמות קח.). ר' יהושע אומר כו' זכאי במציאתה. לרנן אפקיה גיטי והפקי גיט דין הסקר (שו). ומיטמא לה. אם כן הו', ואע"ג דנשואין דיה לרנן, ה' אוקימנא דנשאה לרנן, כיון דרית לה הו' לה ממת מלו' (שו קח). הדרן עלך אלמנה ניונות

תוספות ר"ד

יוצאה בגט צריכה [להמתין ג'ח] תניא איך מעשה קטנה כלום ואין בעלה זכאי לא במציאתה ולא במע"י ולא בהפ"נ ואינו יורשה ואינו מיטמא לה כללו של דבר אינה כאשתו לכל דבר אלא שצריכה מיאון פ"י לא מהני בה קדושין למדי' אלא לענין זה שצריכה מיאון לערוך וכי"ז שלא מיאנה אינן עוקרים שאם גירלה ולא מיאנה בקטנותה שוב לא תוכל למאן ואסורה להנשא בלא גט משום קדושי קטנותה אינן ע"י מיאון ואם לא בעלה בגט מנורשה היא והוא אסור בקרובותיה והיא אסורה בקרוביו ופסלה מן הכהונה דאית' ליה ל"א תיקון חכמים שתקנו קטנה קדושים אינן (א) נפקים אלא ע"י מיאון ואם לא מיאנה מקדשתה היא לכל הני דאמרן: ר"י אומר יש מעשה קטנה כלום בעלה זכאי במציאתה ובמע"י ובפ"נ יורשה ומיטמא לה כללו ש"ד ה"ה כאשתו לכ"ד אלא שיוצאה במיאון וקפ"ל ר"א ור"י ה'י' כר"י: אין להן כתובה אמר שמואל ל"ש אלא מרי"ם אבל תוס' ישן לה. פ"י דוקא מרי"ם שהן גנאי כ"ד אין להן דלא תקנו ב"ד כתובה לקטנה היבא להדירה וממאנה וגם לא לשניה וגם לא לילית שהיא שווא מק"ט אבל תוס' שהיא מתנה בעלמא דהויב לא איהו אלא כגון משום חיבת ביאה הוא דקא הויב לה והוי בא עליה ואע"ג דאמרן לעיל ב' נערה גבי אלמנה שמין מה שעליה מ"ם כי אקני לה אדעתא למיקום נכסי' למישקל ומיפוק לא אקני לה הכא לא אמרי' הכי ברדבאי גבי מלכושי אמרי' הכי דלאו משום חיבת ביאה קעביד לה אבל תוס' בכתובת קים' להו לרבנן דמשום חיבת ביאה הוא דכתב לה וכבר בה עלי': ומורדת גם תתוס' הפסידה דאמרן ברי"ם א"ר"ל הם משום דהיא בת דעת קטנה רבנן הפסידה חכמה אבל יתומה קטנה שאינה בת דעת לא קנסה רבנן: כ"ד נשים שאמרו א"ל כתובה כגון הממאנת וחברותיה דהיינו השניו ואילונית לא כתובה אלא אילונית וא"ל נשים שאמרו יוצאות שלא בכתובה כגון עוברת ע"ד משה ויהודית וחברותיה כגון נדרים ומימין

יואלה בגט לריכה להמסין. ואע"ג דליכא לספוקי קטנה במעוברת לא חילקו חכמים בתקנתן בנשואות: **אליבא דר"א כ"ע** לא פליגי. כלומר ה' דאמרת שמואל דאמר כ' יהושע ולא כרבי אליעזר שפיר קאמרת דמודה שמואל דלרבי אליעזר אין כתובה לשום קטנה

דהשת' ירושמה ומציאתה דמדדיה לדידיה קאמר דלא מיתוקמא זה תקנתא לרנן כ"ש כתובתה דמדדיה לדידיה שהרי כשתקנו חכמים נשואין יתומה ע"י אמה ואחיה להנאמה ולנעומה תקנו כדאמרינן ביצמות ב' חרש שנשא את הפקתת' כדי שלא יכו נוהגים זה הפקר שאין קטנה יודעת לשמור עגמה מלהתפתות: **כי פליגי אליבא דרבי יהושע.** כלומר יהושע יתא' דרב אפילו ל' יהושע אמרה: **ע"כ לא קאמר ר' יהושע.** דמעשה קיימין אלא מדידה לדידיה כגון ירושמה ומעשה ידיה ומציאתה שיהו לנעול כי הוי דלא לימננו מלישא אותה וחכמים גזרו שנתנא כדי שלא ייהגו זה הפקר: **אבל מדידה לדידה.** כגון כתובה ותנאי כתובה: **אין צרול.** כאן שהוא קשה ומתקיים לה כצרו' לפי שקיבל עליו אחריות: **ונכסי מלוג.** שהנסיסה לו ולא שמתום בכתובה והסרן לנאשה ופירות לנעול: **ונכסי אין צרול.** הנישומין בכתובתה וד' מדוניא דהנעלת ליה מצית צווה והוא מקבל עליו אחריות להחזירן לה כשתנא ממנו: **אבל.** בלאות דנכסי אין צרול אית לה: **אי דאיתנהו.** קיימין: **אידי ואידי אים לה.** שאין לנו לקנוסה: **ואי דאיתנהו.** קיימין: **אידי ואידי.** צין נכסי מלוג צין דלאן צרול אית לה

דנעלת ליה מצית צווה והוא מקבל עליו אחריות להחזירן לה כשתנא ממנו: **אבל.** בלאות דנכסי אין צרול אית לה: **אי דאיתנהו.** קיימין: **אידי ואידי אים לה.** שאין לנו לקנוסה: **ואי דאיתנהו.** קיימין: **אידי ואידי.** צין נכסי מלוג צין דלאן צרול אית לה שיוכל לומר שלי וכלאמי שהרי צרשות מה שקבלתי עלי ככתובה ונכסי מלוג נמי אע"פ שלא צרשות הויאם צרשה ונכסי מלוג וכלאמי צרשות מיהו יכול לומר אין לי להחזירן עד שאגרשנה שמה תמות צחי ואירשנה: **אי דאיתנהו אידי ואידי שקלא.** שהרי הוא מוציאה מדעת: **ואי דאיתנהו.** ומפני שלא היה לו להעלות דעתמו שמה תמלא חילוניות אמת פטורו אם צאת לחלוק צין: **איפכא מצעי ליה נכסי מלוג דצרשות קיימי.** שלא אי צריכה לך עיילא ליה גלימא קרנא הוי: **ונכסי אין צרול.** שהוא קבל עליו אחריותן צרשות וטעילא: **אשניה.** שהי' נשוא עזירה וטעמא דיהה משום קנסא וכגון דליתמנה: **וקנסו רבנן כו'.** כלומר מדינא איפכא מיצעי ליה אלא חכמים הפכו את הדבר לעקור מהן תורת נשואין קנסו אותה ממה שהיה ראוי לגבות משלו ומאי ניהו מנה מאתים ומונות ובלאות דנכסי מלוג שהוציא שלא צרשות: **ולדידה צידה.** ואותו קנסו צמה שהיה ראוי לו משלה בלאות דנכסי אין צרול שהוציא צרשות: **מ"ם מדרב כהנא.** דאמר שהי' אין ל' בלאות דנכסי מלוג ועממא משום דקנסו רבנן לדידה צדידיה ה' אשה כשרה גוצה אותן ממנו ואע"ג דלא איתנהו: **עיינא ליה גלימא.** בנכסי מלוג שלא שמוה **ר' נחמן.** כהאש' [לעיל עט:]: **אבל סוספס יש לה.** דמתנה בעלמא יהיב לה צחיבת ציאה: **[נשים שאמרו צין חכמים.** לשון אין להן כתובה **נשים שאמרו חכמים** לשון יואכות שלא בכתובה כל מורת גיבוי הפקיעו מהן: **עוצרים על דם.** ב' המדיר [לעיל עב:]: **וצחירותיה.** נמנאל עליה נדרים או מומין והמקללת יולדיו בפניו: **והיואלם משום שם רע.** שזינתה: **מה שצפניה.** בנכסי מלוג קאמר:

ממה שהיה ראוי לגבות משלו ומאי ניהו מנה מאתים ומונות ובלאות דנכסי מלוג שהוציא שלא צרשות: **ולדידה צידה.** ואותו קנסו צמה שהיה ראוי לו משלה בלאות דנכסי אין צרול שהוציא צרשות: **מ"ם מדרב כהנא.** דאמר שהי' אין ל' בלאות דנכסי

מלוג ועממא משום דקנסו רבנן לדידה צדידיה ה' אשה כשרה גוצה אותן ממנו ואע"ג דלא איתנהו: **עיינא ליה גלימא.** בנכסי מלוג שלא שמוה **ר' נחמן.** כהאש' [לעיל עט:]: **אבל סוספס יש לה.** דמתנה בעלמא יהיב לה צחיבת ציאה: **[נשים שאמרו צין חכמים.** לשון אין להן כתובה **נשים שאמרו חכמים** לשון יואכות שלא בכתובה כל מורת גיבוי הפקיעו מהן: **עוצרים על דם.** ב' המדיר [לעיל עב:]: **וצחירותיה.** נמנאל עליה נדרים או מומין והמקללת יולדיו בפניו: **והיואלם משום שם רע.** שזינתה: **מה שצפניה.** בנכסי מלוג קאמר:

דתי גבייהו ב' המדיר צנא שלא בכתובה א"ל תוס' וכ"ש מרי"ם. פ"י שלשון יוצאין הכי משמע שכל תורת גביי הפקיעו מהן. והיוצאות משום ש"ר נוטלת מה שבפניה ויוצאות. פ"י אם ידנת נוטלת הבלאות שהן קיימין ונכסי נדוניתה יוצאה וכל מה שכלה ואבד אינו ששילם לה וכ"ש שהיא נוטלת ג"ם שלה: מסייע ליה לר"ה דאמר ר"ה זנתה לא הפסידה בלאות' הקיימים עת גנא מקיה דר"ג זנתה הפסידה בלאותיה הקיימים א"ל אם היא זנתה כלי' מי זנאי תני לא הפסידה בלאותיה קיימים: אמר רבב"ח ר"א ר' דברי ר"ם ברי"ם סתמתהא. פ"י אותן הבריות דתני גנא מקיה דר"ג אבל כה"א זנתה לא הפסידה בלאותיה קיימין. ת"ל דעוברת ע"ד וחברותיה י"ל בלאות קיימים דהשתא נתת ממש לא הפסידה בלאותיה קיימים טוה בשום ומדרב כהנא בני אדם דפריצותא בעלמא הוא לא כש"כ והכי אמרי' התם בירושלמי גינא נשים שאמרו יוצאות שלא בכתובה צחיבת התורה ואם לא התרה בהן יוציא ויהן כתובה ולא מרי"ם כלבד אלא אפי' בכתובה אף וזו מאבדת הכל ונוטלת בלאות שבפניה יוצאה: גרסי' הכא בירושלמי כשם שקנסו אותה שא"ל כתובה כן קנסוהו שאם קדשה בליטרא וזב מאבד הכל: לא פירות. אמרי' ב' י"ם ת"ר אלמנה לכ"ג גרושה וחלוצה לכ"ה י"ל כתובה פירות מונות ובלאות ולא פירות דמתני' מפרש בירושלמי שאינה יכולה להוציא ממנו פירות שאלו. פ"י הממאנת אפי"ג דעקרה לקדושיה דידה ואינלי מילתא דלאו אשתו הות [אפ"ה] אינו משלם לה כלום שהרי מה שאכל ברין אכל. שני' נמי אין יכולה להוציא ממנו פירות

אלמנה ניונות פרק אחד עשר כתובות

קא.

נח א ב ג ד מ"י פ"יא מהל' גירושין הלכה טו ופכ"ז מהל' אישות הלכה ד ופכ"ז הלכה ט סג ענין ג טוש"ע אה"ע פ"י קנה ספיף י:

גה ה מ"י פכ"ד מהל' אישות הלכה ז טוש"ע אה"ע פ"י קנה ספיף ד:
ו מ"י שם הלכה ה טוש"ע שם ספיף א ה' ופי' קנה ספיף י:

כא ז ח ט מ"י שם ה' י טוש"ע אה"ע פ"י קטו ספיף ה ונכרי אלפס עוד יצמות פק' י דף לב:.

תוספות ר"ד (המשך)

שאכל אבל אלמנה יש לה. ומן הדין הי' שרין השני' כדיון האלמנה שהיא להן פירות שאכל הבעל דכיון דבעמוד והוצא קאי אינו מן הדין שיאכל פירות ואם אכל יחידו ולא דמי לכל מנרש את אשתו שאינו מחזיר פירות שאכל הדהתם לא בעמוד והוצא קאי ונשאלה ברין אכל אבל הכא דבעמוד והוצא קאי אינו מן הדין שיאכל ואם אכל יחידו א"ו הפירות נתקנו משום קרנא והכא אינו חייב לפדותה שאין אני קורא בש"י ואותובתי' לי לאנותו ובלאמנה לכ"ג פליגי אביי ורבא לעיל ב' נערה דאביי אמר חייב לפדותה ורבא אמר פטור והל' כרבא והלכך [כיון] שאינו חייב לפדותה אינו רשאי לאכול פירות ואם אכל שלא כדיון אכל הלכך גבי אלמנה שלא קנסה בכתובתה לא קנסה גם בפירות שאכל הבעל אלא מחזירים לה. אבל שניה דקנסה בכתובתה לא קנסה בפירות' ואינו משלם לה ואילונית אפי"ם שמקחו מק"ט אותן כיון דבדעה שאכל כדיון אבל אינו משלם ולא מונוותיה. אבל לשני' א"ל מונוות לא בחיי הבעל ולא במונו' מן היתומים דבחייו לא דבעמוד והוצא קאי וגם אי לוהת ואכלה בעוד שהי' בעלה במדי' אינו משלם לה דלמא חתעבב ויתוביב תותי' ותלוה ותאכל והוא ישלם לרואה מיתה אין לה דתנאי כתובה בכתובה דמי וכו' היכי תל"ל בכתובתה ל"ל מונוי אבל אלמנה לכ"ג בחי'ם דבעל ל"ל דבעמוד והוצא קאי אבל לאחר מיתה י"ל דכיון דנתי לא כתובה אית לה דתני כתובה על היתומים ואילונית כיון דל"ל בכתובה ל"ל גנאי כתובה והלכך א"ל מונוות לא בחייו שהוא קנסו ורצה לגרשה וגם אם לוותה אינו משלם לה כיון דנמצא מקחו מקח בטל ולא לאחר מיתה וממאנת שאין לה מונוות מפרש לפנים ב' בתרא (דף קו ע"ב)

ת"ש כיצד אמרו ממאנת אין לה מונוות אי אתה יכול לומר ביושבת תחת בעלה שהי' בעלה חייב במונוותיה אלא כגון שהלך בעלה למדי' ולותה ואכלה ועמדה ומיאנה: ולא בלאות א"ל ר"ה ב"ח לרב כהנא אמרן לא שמייה דשמואל ל"ש אלא נכסי מלוג אבל נצ"ב אית לה. פ"י נכסי מלוג הם נכסים שהנסיח לו ולא בכתובה בכתובה לא קיבל

הבעל אחריותו עליו שהקין הוא לאשה והבעל אוכל פירות ונכסי צ"ב הם נכסי נדונייתה שכתבתן בכתובה והבעל קבל עליו אחריות והם קיימים לו שאם פחתו פחתו לו וקורא אותן צ"ב שנכסי' דומים לצאן שאדם חולבם וגוזזן כן הבעל אוכל פירותיהן ואם תמות הואן תמות אכל הנכסים שנכתבו בתוך שטר כתובה הבעל אוכל פירותיהן כמו הואן ואם תמות הואן חייב באחריותם והיא לאשה כמו של ברול שאינו כלה. הוי בה ר"פ אהייא אילימא אסמאנתו ואיתנהו אידי ואידי אית לה פ' שאינה מפסדת נכסי' במיאנה דלא דמיא למורדת משום דעקרה לעשושא לגמרי וזו אינה בת דעת שקינסו אותה ואו דליתנהו כגון שאבדו אידי ואידי ג"מ ל"ל דהא אינו חייב באחריותן נצ"ב נמי אע"ג דקבל עליה אחריות לא קבל עלי' אלא אדעתא למיקום קמי' ולא אדעתא שתמאן בו הלכך לא מאתי' באחריותן אלא אאילונית ה"ו אי דליתניהו אידי ואידי ל"ל דאפי' נכסי צ"ב דקביל עליה אחריות ל"ל דאכלו ידע דהיא אילונית לא הוה מקבל עלי' ואי דאיתנהו איפכא מבעי' ליה. פ"י מן דינא הוא דאידי ואידי אית לה אלא לדברך שבאת לחלוק ביניהן אדרבה איפכא הוי לך לחלק ג"מ דברשותה קיימו ואין לו כח לציג אתן הו' לא נכסי צ"ב דלאו ברשותה קיימי אלא הבעל ששאל עליו וחוב הוא עליו ל"ל כי היכי ולא מקפא מיני' בכתובה ה"ו לא מקפא מיני' נדוניא כמי' לפי דבריו השבוי כן קנסא דינא הכי הוא אידי ואידי אית לה. ואלא אשניה וקנסו רבנן לדידה כדידה ולדידה כדידה. פ"י נכסי צ"ב שהן

תנינא כוליהו. דכתובה נמי תנינא דהא שמואל תני ממאנת: **בל"ץ** ש' דבר אינה באשתו ב'ו'. מנינו למימר דאחיה לרבי' דאם היא בת ישראל לכהן לא תאכל בתרומה ואם היא בת כהן לישראל תאכל דהכי תנן ב' צ"ש (יצמות קו): **ר' אליעזר** אומר אין מעשה קטנה כלום בת ישראל לכהן לא תאכל בת כהן לישראל תאכל: **ובהפרת נדריה.** היינו משהגיעו לעונת נדרים דלי לכו הכי אין נדרה נדר ואפי' אם תמצא לומר מופלא הסמוך לנאש דלורייתא דליציעא לן צנדה (דף מו:): **אמי** שפיר ה' דיכול להסר אע"ג דליכא כהא אלא נשואין דרבנן דכל הנודרת על דעת צנלה היא נודרת דכי האי גוונא מתוך התם מציאתא אחריתי ולדבי רבי יהושע לא מיקשי ה'אין מיטמא לה אם כהן הוא הווא' והנשואין לא הוו אלא מדרבנן וי"ל דמיטמא לה משום מת מזהו הווא' ויורשיה לא ירמי לה קריא ולא ענו היא דהכי מתוך צהאש' רב' (יצמות דף פט:): **אמילתא אחריתא: א"ר"בא** אמיתא **אי דליתנהו אידי ואידי ר"ה.** צהקן צנלה שלא כדיון מיירי שכלה הקרן דאי צנלה כדיון מאי מסיק צמר הכי גבי חילוניות אי דליתנהו איפכא מיצעי ליה למא יס לו לשלם פירות שאכל כדיון אלא ודאי שלא כדיון חייבי והשתא נמי אחיה שפיר ה' דליתנהו צחיבת פרוק צ"ש (דף קו). אי אמת נשואה תמאן שמיט ואכיל לה ומה צק יתחייב לשלם מה שלא אכל כדיון והיה דומק רבי שמה היא לא תמנאל עדים אכל עכשו א"ץ דפטור כדפרישית והא דתמן דממאנת אין לה פירות לא פירות שאלו קאמר דלפ"י קרן גופיה אם אכלו אין לה אלא ח'טערין לנאשמועין דאין לה פירות שליקטן אפילו הן מונחין ענין צחיטו ואין לפרש פירות דממאנת תקנת פירות כגון פירקונה דהכי דמי אם מיאנה ואח"כ נשעית פשיטא דנצינת נמי ומיאנה צעודה צחיט פשעית דצאלמנה נמי כי האי גוונא נשעית צחיט ומה אחרנין ב' נערה (לעיל דף צג). שאין יורשין חייבים לפדותה מיהו איכא לפרושי כיון דנצינת ולוותה ופדתה את עצמה ומיאנה דכי האי גוונא מיירי דאין לה מונוות דמפרש לקמן ב' צמר' (דף קו:). מ"ר: **הכי גריד** רבינו חננאל וקנסו רבנן דאיריה ברדיה ודריה ברדיה. פ"י אותה קנסו נכסי מלוג שלה ואותו קנסו בנכסי אין צרול שהן שלו צרשותו וקשיא לי מאי קנס קנסו אותו כן דין כל מגרשי נשותיהם לפרוע נכסי אין צרול דזכו קנס שווא ספור להרויח ואין לו:

הדרן עלך אלמנה ניונות

(א) נראה דל"ל לא תקנו אלא לענין שאין נפקעים אלא ע"י מיאון ואם לא מיאנה מקדשתה היא וכו'.